

ЗА НОВИЯ ЗАКОН ЗА СЧЕТОВОДСТВОТО

Димитър Желязков Желязков
 Дипломиран експерт-счетоводител,
 Регистриран одитор

<i>Ключови думи:</i>	<i>Резюме</i>
<p><i>IFAC – Международна федерация на счетоводителите</i></p> <p><i>ЕС – Европейски съюз</i></p> <p><i>МФ – Министерство на финансите</i></p> <p><i>IASB – Международен борд за счетоводни стандарти</i></p> <p><i>ЗНФО – Закон за независимия финансов одит</i></p> <p><i>ИДЕС – Институт на дипломираните експерт- счетоводители</i></p>	<p><i>Написването на статията е провокирано от ситуацията, че се очакваше един съвършен Закон за счетоводството, но това не се случи.</i></p> <p><i>В статията се подчертава, че нашето законодателство не се разработва далновидно и в перспектива.</i></p> <p><i>Посочени са основните слабости на новия Закон за счетоводството, които са систематизирани в две групи:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. Недостатъци от общ характер;</i> <i>2. Конкретни недостатъци.</i> <p><i>Във връзка с това е предложена обоснована логическа структура на Закон за счетоводството, като се има предвид регламентът в Закона за нормативните актове. Посочени са належащи регламентации в закона, които за съжаление липсват. Недостатъците в закона, разгледани в посочените два аспекта, са мотивирали становището, че това е най-лошият вариант на Закон за счетоводството от 1991 г. насам.</i></p>

Както е известно, от 01.01.2016 г. е в сила нов Закон за счетоводството, публикуван в ДВ, бр. 95 от 08.12.2015 г. Този закон бе очакван с нетърпение от счетоводителите и независимите регистрирани одитори. Надявахме се да бъде по-съвременен и по-добър от приложимия до 31.12.2015 г. Закон за счетоводството, но „да, ама не“, както казва журналистът Петко Бочаров.

Лично за нас този закон е едно голямо разочарование и за пореден път доказва, че в момента законите у нас на практика са целенасочени към удовлетворяване на определени държавни или лични интереси, но не и към съвременното развитие и регламентиране на счетоводната професия. Лошото в случая е, че самите счетоводители в България явно не осъзнават, че този закон по същество е „счетоводна катастрофа“ през 2015 г. Те много добре знаят, че никъде по света не се получава правото да съставяш финансови отчети само на

базата на образователен ценз и трудов стаж, а се полагат специализирани изпити, организирани от законово призната професионална организация. Също така се знае, че в Европейския съюз само в нашата страна няма такава професионална организация на счетоводителите. В другите страни членки, за да се упражнява професията, членството в професионални организации е задължително. От това задължително членство произтичат редица задължения относно поддържането и развитието на счетоводната квалификация на базата на международни регламенти, както и непрекъснато контролиране на този процес.

Ако трябва да систематизираме недостатъците на новия Закон за счетоводството, бихме могли да ги разделим в две групи, а именно:

- I. Недостатъци от общ характер;
- II. Конкретни недостатъци;

Към недостатъците от общ характер можем да посочим следните:

1. Недобра логическа структура на закона съгласно Закона за нормативните актове.¹
2. Липса на регламентация на неотложни проблеми, засягащи системата на счетоводството.
3. Регламенти, които нямат нищо общо със счетоводството.
4. Непълно съвременно регламентиране на организацията и функционирането на системата на счетоводството.
5. Липса на съвременен поглед спрямо счетоводството по отношение на използването на тази информация за нуждите на управлението.
6. Наличие на текстове, които би трябвало да фигурират в други закони.

По отношение на логическата структура на закона можем да отбележим, че не съответства на регламента в Закона за нормативните актове. Ако следваме структурната логика на този закон, по наше мнение, Законът за счетоводството би следвало да има следната структура:

1. Общи положения.
2. Организация на счетоводството в бюджетния и частния икономически сектор:
  - а) организация в бюджетен сектор;
  - б) организация в частен икономически сектор.
3. Финансови отчети
4. Инвентаризация
5. Институт на професионалните счетоводители в България:
  - а) създаване, структура и организация;
  - б) придобиване на квалификация на съставител на финансови отчети;

---

¹ Закон за нормативните актове, ДВ, бр. 27 от 03 април 1973 г.

- в) права и задължения на съставителите на финансовите отчети и упражняване на професията;
  - г) система за контрол върху качеството на работата на съставителите на финансовите отчети;
  - д) перманентна квалификация на съставителите на финансови отчети;
  - е) санкции и обжалване.
6. Съхраняване на счетоводна информация
  7. Допълнителни разпоредби
  8. Общи и заключителни разпоредби

В общите разпоредби е необходимо, на първо място, много добре да се регламентира обхватът на закона, в т.ч. на микро- и макроравнище, т.е. счетоводството, условно казано, на предприятието и т.нар. национално счетоводство.

На второ място, ние считаме, че е необходимо да се регламентират общите положения по отношение на текущото счетоводно отчитане, включващи счетоводните документи, счетоводните записвания за отчитане на стопанските операции и счетоводните системи, в т.ч. общото (финансово) счетоводство и счетоводството за управлението.

На трето място, според нас, е необходимо да се регламентират категориите и групи предприятия съгласно Директива 2013/34 ЕС от 26 юни 2013 г.

По отношение на организацията на счетоводството в бюджетния и частния икономически сектор е необходимо да се регламентира следното:

1. По отношение на бюджетния сектор – приложимите принципи за организация и функциониране на счетоводството, като трябва да се има предвид, че „касовият“ принцип предстои официално да се замени с принципа на текущо начисляване. Това вече е направено в много страни. Освен това в ЕС предстои да се утвърдят счетоводни стандарти за публичния сектор на база на утвърдените от IFAC аналогични стандарти. За да бъде един текст перспективен, би трябвало да се регламентира, че до приемането на тези стандарти от ЕС се прилагат стандартите, утвърдени от IFAC, а след това утвърдените от ЕС стандарти. У нас се мисли по този проблем в МФ от 1992 г. и досега нищо не е измислено, а това е актуалната счетоводна база за бюджетния сектор. По наше мнение, организирането на т.нар. национално счетоводство също така трябва да се реализира от МФ и НСИ. Проблем, поставен също от 1992 г., но все още нерешен. Затова има и доста спорове по отношение на разработването и приемането на държавния бюджет, защото прилагането на национално счетоводство гарантира по-голяма точност при отчитането и планирането на този бюджет.
2. По отношение на частния икономически сектор трябва да се регламентира следното:
  - а) принципите за организация и функциониране на счетоводството;

б) приложима счетоводна база.

И тук трябва да посочим, че по наше мнение не е необходимо да се разработват национални счетоводни стандарти. Предстои тяхното утвърждаване от ЕС на база на стандарта, утвърден от IASB. Пак в перспектива може да се регламентира, че до утвърждаването на тези стандарти от ЕС да се прилага стандарта, утвърден от IASB, а след това утвърдените стандарти от ЕС.

По отношение на финансовите отчети са възможни два подхода. Единият се свежда до това да се структурира отделна глава, което е по-добре, според нас, в която в две части 1 и 2 да се регламентира всичко за финансовите отчети в бюджетния и частния икономически сектор. Вторият подход предполага това да стане в примерната втора глава пак поотделно, но считаме, че първият подход е по-добър.

По отношение на инвентаризацията е необходимо регламентът да бъде в отделна глава, защото тя се подразделя на доста видове, които се отнасят за текущото и периодичното счетоводно отчитане, за бюджетния и частния икономически сектор. Освен това необходимо е да се регламентира следното:

- а) същност на инвентаризацията;
- б) видове инвентаризации;
- в) организация;
- г) осъществяване;
- д) определяне на резултатите от инвентаризацията;
- е) отчитане на резултатите, в т.ч. по съдебен ред.
- ж) да се регламентира връзката на т.нар. естествени фири с БДС, която да се има предвид при отчитането на резултатите от инвентаризацията.

Създаването на институт на професионалните счетоводители не търпи никакво отлагане, защото сме единствената държава в ЕС без такъв официално създаден институт по законов ред. В резултат на това от личен опит сме констатирали устойчивата тенденция за влошаване на счетоводното отчитане на дейността на предприятията. Ясно ни е, че счетоводителите не искат да се явяват на изпити. В случая е възможен компромисен вариант сегашните съставители на финансови отчети да положат изпит под формата на тест в областта на счетоводното, данъчното и търговското законодателство в рамките на непродължителен период от време. За в бъдеще обаче следва стриктно да се спазват международните регламенти в тази област.

Трябва да подчертаем, че единствено ИДЕС е в състояние да организира този процес по създаването на този институт. Не виждаме проблем сегашните съставители да се явяват на посочения тест, защото той е непосредствено свързан с тяхната ежедневна работа.

Структурно регламентът трябва да е аналогичен, както в ЗНФО по отношение на ИДЕС.

Необходимо е също така да се регламентира, че регистрираните одитори са по право членове на този институт, но където са съставители на финансов отчет,

не могат да бъдат регистрирани одитори и обратното, тъй като ще има конфликт на интереси.

По отношение на съхраняването на счетоводната информация е необходимо да се регламентира по-подробно създаването и функционирането на специализирани предприятия за съхраняването на счетоводната информация и особено техните отговорности.

Освен опита в западноевропейските страни може да се ползва и натрупаният опит в Унгария.

Както стана ясно от изложението относно логическата структура на закона, има няколко неотложни проблема, за които трябва да има регламентация в закона, а такава няма.

Учудващо е неразбирането въпреки многократните дискусии, че чрез закона трябва да се регламентира официален институт на професионалните счетоводители в България. Какъв е проблемът? Как можа в ЗНФО да се регламентира създаването на ИДЕС? Защо в МФ не желаят да разберат, че това ще бъде гаранция за по-добро счетоводно отчитане на дейността на предприятията в България?

Очевидно е, че счетоводното лоби издейства да няма такъв регламент, т.е. това потвърждава бележката, че законът е направен на база интересите на счетоводителите – да няма изпити, да няма контрол върху тяхната работа, да няма перманентна квалификация, да няма професионален етичен кодекс и т.н., което на практика ще доведе до „счетоводна анархия“ в страната.

Не считаме, че може в Закон за счетоводството да се регламентира с един член инвентаризацията, като се има предвид най-вече нейната значимост по отношение на достоверността на информацията в годишните финансови отчети.

Кога ще се създаде национално счетоводство в България, при положение че в развитите страни съществуват от 70-те години на миналия век?

Кога ще се регламентира организирането на счетоводство за управлението в предприятията?

Защо не се регламентира подробно функционирането на специализирани предприятия за поддържане на счетоводния архив на предприятията?

За сметка на това има регламенти, на които мястото им не е в Закона за счетоводството, като нефинансовата декларация, консолидираната нефинансова декларация, права и задължения на ръководителите на предприятието и независим финансов одит.

Във връзка с това трябва да отбележим, че регламентираната нефинансова информация е в противоречие с основни принципи на пазарната икономика относно търговска и производствена тайна и конкуренцията.

Очевидна е липсата на съвременен и перспективен поглед относно счетоводството, като се има предвид какво се прави в развитите страни в тази насока.

Защо в Закона за счетоводството трябва да има отделна глава (глава пета) Независим финансов одит, след като в ЗНФО е регламентирана тази материя?

Достатъчно беше да има препратка към ЗНФО относно критериите за независимия финансов одит, които са добри, като се имат предвид мащабите в нашата страна в сравнение с по-големите страни членки на ЕС.

По принцип двата закона са текстуално свързани и правилният подход, според нас, е те да бъдат разработвани и приемани от парламента синхронизирано във времето.

Законът има и доста конкретни недостатъци, като по-съществени са следните:

Вместо Обхват на Закона раздел I. на глава първа Общи положения е наименован „Приложно поле“. В Българския тълковен речник (Наука и изкуство), София, 2012 г. на стр. 672 „поле“ е определено по следните начини:

- широко и равно място;
- равно пространство извън населено място;
- основен цвят, върху който е изобразено нещо;
- бяла неизписана част по края на печатна или ръкописна страница;
- област, простор за действие, проява; - зрително поле.
- област в пространството, обективна реалност, чрез която се осъществява взаимодействието на телата на разстояние.

Думата обхват в семантичен аспект има по-голяма степен на завършеност в сравнение с израза „приложно поле“, защото в този случай трябва да се регламентира какво урежда закона, какво се регламентира относно счетоводството и кои субекти и обекти са засегнати от закона.

Във връзка с това трябва да посочим, че за съжаление доста хора в България не познават семантиката на българския език, в т.ч. и в областта на счетоводството. Изкушаваме се да припомним, че покойният проф. Коста Пергелов беше голям радетел на професионалната семантика по отношение на счетоводната терминология в българския език. Даваше за пример израза „счетоводството се води“ и питаше къде се води, на водопой или на друго място? Или израза „в тази връзка“, в коя връзка, с моркови, целина или праз лук? Трябва да се каже „във връзка с това“, а не „в тази връзка“ или терминът „осчетоводяване“ също няма семантичен смисъл. Друго е, като се каже „отчитам счетоводно еди-какво си“.

Не можем да приемем регламента в чл. 6, ал. 1 на закона относно външните счетоводни документи без идентификация на съставителя на документа. Това ще породи значителни правни проблеми. Във връзка с това питаме как ще се реализира регламентът в чл. 10 от закона, ако не се идентифицира съставителят на първичния външен счетоводен документ.

Не може законът да регламентира директни отговорности на ръководител на предприятието и на министър на финансите. Те утвърждават ситуациите, след като те са разработени от специалисти в тази област (раздел IV и раздел V от глава първа Общи положения). Ето защо ние питаме може ли ръководителят на предприятието да организира текущо счетоводно отчитане в съответствие с разпоредбите на закона? Може ли да определи реда и начина за извършване на

инвентаризация? Може ли да определи счетоводния документооборот в предприятието? Да му мисли г-н Пламен Карталов от операта в София как ще се справи с тези задължения.

Нормално ли е през 2016 г. в предприятията да имаме съставител на финансови отчети със средно икономическо образование и 8 години стаж като счетоводител?

Това изключение беше направено през 1991 г. с оглед на това заемащите длъжността главен счетоводител да завършат висше образование, ако искат да бъдат главни счетоводители. В момента хора с такава професионална квалификация не е възможно да бъдат съставители на финансови отчети, като имаме предвид обхвата и съдържанието на съвременното счетоводство.

В закона не се дава възможност при прилагането на МСФО, утвърдени от ЕС, да се избира отчетният период на база на кръгооборота на индивидуалния капитал във времето. Няма фиксирани срокове за съставяне на финансовите отчети, индивидуални и консолидирани.

На практика, това означава, че те могат да бъдат съставени преди срока за тяхното публикуване, т.е. 30-и юни на следващата година. Съгласно ЗКПО в контекста става ясно, че индивидуалните финансови отчети ще се съставят до срока за подаване на годишната данъчна декларация, но беше редно в специализирания закон да има такъв регламент.

Относно националните счетоводни стандарти и стандартите за бюджетния сектор изложихме нашето мнение, че регламентът е недалновиден.

Със сигурност във връзка с това ще започнат корекции в закона в близките две години.

Според нас, национални стандарти трябва да се разработват само за специфични проблеми, които не са регламентирани в международните стандарти. Разработването им трябва да стане от специалисти под ръководството на МФ.

Няма точна дефиниция кои са предприятията от обществен интерес. Дефиницията не е изброяване по усмотрение, а задава точни критерии. За съжаление няма много варианти в отделните страни членки на ЕС.

В заключение подчертаваме, че според нас това е най-лошият вариант на Закон за счетоводството от 1991 г. насам.

За съжаление имаме работна група от специалисти, които също така имат вина за ситуацията, тъй като не успяха да убедят съответните държавни органи за някои наложителни за момента регламенти в закона, за да бъде далновиден и перспективен.

Законът е подчертано недалновидно разработен, според нашето виждане за международните регламенти и тенденции, относно развитието на счетоводството и счетоводното законодателство.

ON THE NEW ACCOUNTANCY ACT

Dimitar Jelyazkov
Certified Public Accountant,
Registered Auditor

Key words:	Summary
<i>IFAC – International Federation of Accountants</i>	<i>The need to write this article has arisen from the expectation for a perfect Accountancy Act which however did not take place.</i>
<i>EU – European Union</i>	<i>The article highlights the fact that our legislation is not being developed in a far-sighted and future-oriented manner.</i>
<i>MF – Ministry of Finance</i>	<i>The paper describes the main deficiencies of the new Accountancy Act which are summarized in two categories:</i>
<i>IASB – International Accounting Standards Board</i>	<ol style="list-style-type: none"> <li data-bbox="544 857 879 902"><i>1. General deficiencies;</i> <li data-bbox="544 913 879 958"><i>2. Specific deficiencies.</i>
<i>IFAA – Independent Financial Audit Act</i>	<i>In this relation, the paper proposes a reasonable logical structure of the Accountancy Act, considering the provisions of the Law on Legislative Acts. The article specifies the appropriate regulations in the Act which are however missing. The deficiencies in the Act, discussed in the two aspects mentioned above, have provided grounds for the opinion that this is the worst version of the Accountancy Act since 1991.</i>
<i>ICPA – Institute of Certified Public Accountants</i>	